

B. M. II, 177
h. 49, 22.

Juuet Actum DEUS,
Quem
DES

II h
468a

X 186 3159

LUDIS EQVESTRIBUS,

Magnifico, atque Nobilissimo
JCTORUM ordine in illustrissima ad
Albim Academia approbante

SUB PRÆSIDIO

VIRI

*Nobilis, Amplissimi, Consultissimi,
atque Excellentissimi*

DN. GOTHOFREDI SUEVI,
J. U. D. & P. P. celeberrimi Curia Electoralis, facultatis
Juridicae nec non scabinatus Adfessoris gravissimi & p. t. DECANI
spectabilis Praeceptoris, Hospitis, ac Patroni mei ætatem
devenerandi.

publicè ventilandum propono

JOHANNES à DAMBROVKA,

Eqves Silesius, A. & R.

In Auditorio JCTORUM

ad d. Maji, hor. pomerid.

JENÆ,

Literis BAUHOFFERIANIS,

ANNO M DC LXXXVIII.

4.

U. 13 13

Q. D. B. V.

mne Reipublic. Tempus etiam circa Arma & eorum tractationem occupatum esse debere, nemo negabit. Illa siquidem non modo turbato rerum statui medentur, patriæque lapidæ; sed & pacis Tempora tuta reddunt admodum, ac moderantur optimè. Modum tractandi illa, quæ dixi, arma feliciter, ut in actum produci, victoria obtineri sperata, & Bellum quod semper metuedum, averti possit commodè, præstat Exercitatio. Hoc perpendentes olim veteres, maturè sibi, & in Tempore, quod rerum omnium, ut ille ait, primum, de rebus utroque Reipubl. Tempore proficuis, prospexere. Inter quæ non minimum sedulam armorum Exercitationem ponimus Jure. Absque hac enim, ut nulla Virtus præclara licet, ita nec militaris, nisi continuo expolita usu splendeat, obtineri, atque felix esse potest facile. Quâ de Causâ Virtutis Palæstræ, tam ad civilem Virtutis habitum comparandum, quàm generosos Animi motus induendos & quibus ad heroicam iri possit Virtutem, prodiere innumera. Testantur id Exempla gentium prudentissimarum plurima. Quis Græcorum nescius ludorum? Quis Romanorum omnis generis Virtutis exercendæ gratia institutorum? Quid de germanis, quibus togata pariter, ac sagata Virtus æternum peperit Nomen. Certè illis nunquam generosas displicuisse Exercitationes inter alia satis ostendunt, ludi, ut vocantur, Equestres ab Henrico Aucupe victoriis, &

triumphis gloriosissimo Imperatore, sacra. De quibus
pro ingenii modulo discursum instituere præsentem dum
nobis Animus. Deo Opt. Max. pro felici successu coepti,
in vota vocato, rei pulcherrimæ & Nobilissimæ initium fa-
cimur inchoantes à Nomine.

THESES.

Nominis enim prior habenda est ratio, licet potior sit
tractatio rerum. Reinking, de R. S. & E. Lib. I. Class. I.
c. I. pr. Illius siquidem cognitio, rei non rarò intelle-
ctum præstat ut documentum præbet evidens pr. I. de
Testamen. quæ & causa fuit, cur illa nominis curiosa in-
dagatio, non minus Ictis quam Philosophis, & Philo-
logis sit frequens, & solennis. Hoc autem in casu con-
jectum facere licet facile, ludum à ludendo descendere,
quod vel in bonam vel malam in jure nostro accipitur
partem l. 80. §. 4. ff. de furt. l. 10. ff. ad L. Aquil. nobis
priori modo pro Exercitatione honesta tum Virtutis
bellicæ, tum recreationis licitæ, venit, Ludos namque
vocari nostros rectè argumento est c. I. 2. X. de Torneam.
& Extravag. Johann. XXII. c. un. d. t. & illorum institutum,
quod generosæ Animorum Exercitationes esse debeant,
non autem seræ hostium acies, ob verba à Ruxn. citata fol.
21. rubr. Unterricht / von Turnier = Zeug. ibi: Es soll auch
aller sein Turnier = Zeug zugerichtet sein dem andern allen
ohne Schaden / also daß er nicht daran habe das steche /
o der schneide / &c. Vox Equestris itidem notissima de-
notans scilicet id quod Equitum est proprium, seu No-
bilitium.

§. I. De quibus Quæritur an rectè Equitibus sint ac-
censendi. Et certè Equites Romanos medium inter
patritios, & plebejos tenuisse Locum, historia nobis
abundè

abunde suppeditat. Nostri tamen moribus, & quoad
germanorum de Ludis hinc institutum generaliter ac-
cepto vocabulo, quin & Nobiles Equitum Nomine ve-
niant, dubium non est, licet specialiter, & accuratè lo-
quendo Eques major sit Nobile simpliciter ita dicto.
Limn. Lib. 6. c. 2. n. 2. 3. & 4.

§. 2. Ludi hi Equestres aliàs sunt Latinis, minus ta-
men latinè Torneamenta (in ejus vocem inquirunt o-
perosius Wehner. pract. obs. verb. Turnier pag. 632.
col. 1. Limn. lib. 6. c. 5. n. 2. & seqq.) german. Ein Tur-
nier sive rectius Ein Adliches Ritterspiel eo quod soli
olim in Germania, & Italia militarint Nobiles. Lans. d.
ord. equestr. th. 1. in fin. undè adhuc illi die Ritterschafft
vocantur.

§. 3. Dicti autem sunt Ludi Equestres indè, quod equis
expediti fuerint, id namque viro Nobili magis convenire
credebant, quod ad nostra usque tempora remansisse
videtur, dum in lustrationibus hodiernis, bey den Muste-
ringen / equis comparare Solent. Knichen. d. Jur. Ter-
ritor. c. 3. n. 366. Ex eo tamen concludere non licet, nul-
los dari ludos pedestres, seu Torneamenta pedestria, con-
trarium enim probant ludi à Maximil. Rege Bohemia
Anno 1548. in honorem Ferdinandi Viennæ zu Ross /
und Fuß / decem legibus instituti & habiti d. 12. Jul. so-
lennissimo ritu, quin & ipsi ludum superiore Anno per-
agi vidimus pedestrem Dresdæ in festivitate Nuptiali
Serenisf. Christiani ac Mauriti Saxoniæ Ducum. Qui
autem omnes cum potius hujus vel illius Principis
quam totius Imperii dicantur, & Equestribus additi, rectè
nihilominus nostros de quibus loquimur, Equestres ra-
tione originis appellamus cum à potiori plerumque de-
tur denominatio rei arg. l. 1. pr. ibique gloss. ff. de V. O.

l. 3.

l. 3. ff. d. jurisd. omn. jud. Quos ita describi non incommodè possè putamus: rejectâ illâ Pontificis c. 1. X. de Torneam.

THE S. II.

Ludi Equestres sunt solennes illæ Nobilium Germanorum Exercitationes bellicæ, & recreationes honestæ ab Imperatore Henrico institutæ.

Autorem hujus instituti Laudavimus antea Henricum cognomento Aucupem. Licet enim verisimilè sit in aliis quoque Regnis, Torneamenta in usu fuisse ut & in Germania nostra. Hæc tamen certis legibus sunt confirmata, ut nobilitas Germaniæ illis exulta aptior ad bella redderetur & victoriam sibi compararet gloriosam.

§. 1. De tempore hic mirè variant scriptores: Alii eorum cunabula ad Annum Christi 938. referunt, Magdeburgi primum habitum esse statuentes Münster. Cosm. libr. 3. de german. c. 484. alii aliter sentiunt, vid. Limn. libr. 6. c. 5. n. 12. de quo ut certi quid tanquam de antiquis temerè non statuimus; Ita nobis sufficiat, ut sciamus natales suos debere Henrico Aucupi, qui Anno Christi 920. summa rerum potitus est. Ille enim ut ferè communis opinio, Obotritis Ungaris, Vandalis, & aliis debellatis, à Proceribus Imperii eo tempore & Nobilibus in honorem Germanicæ Nobilitatis & delectationem recreationis quod magno & promptissimo Exercitu Imperatori in Acie adstitissent fortiter, Ludos, ac decursiones Equestres instituit. idque suasu ut putatur, Magistri Philippi, qui dicto Imperatori, à secretis dum esset, sive ut nunc loquimur, Cancellarius, consilii dedisse creditur de Torneamentis sive ludis introducendis tanquam de Exercitio, quod sæpius peregrinando apud alias vidisset gentes, Gallos imprimis, & Britannos.

§. 2.

§. 2. Fuit igitur Caussa horum impulsiva publicæ salutis studium, & remuneratio quædam laborum sine qua omnis labor ingratus, & languidus dicitur. Verba Imperator refert. Ruxner. in præf. **Des Turnier-Buchs: und gedachte ein Turnier/ und frembd Ritterspiel anzu-richten/ da er selbst mit einreiten / und Turnieren wolte/ dieweil dem Adel in hochdeutschen Landen/ und im Reich solches noch unbekand war; aber in Gallia, und Engeland auch derselben Orthe mehrmals geübet / und gebraucht. Umb deswillen das sie gehorsamlich erschienen waren auch so ehrlich und ritterlich an ihm/ und dem Römischen Reich gehandelt hatten.**

§. 3. Habuere quidem & Germani sua certamina ante Henricum (nè dicam de Romanorum Theatralibus, circensibus, quorum vestigia apparent in l. 12. §. equitii 4. ff. d. us. & habit. l. 122. pr. ff. d. legat. r. l. r. §. 2. ff. d. mun. & honor. supersedeo & Capitolinos, sc. Augustales Votivos Triumphales &c. de quibus Liv. Dec. r. lib. 5. c. f.) prout testatum fecit Tacitus de morib. germ. n. 8. p. 618. quando ita ait; *Nudi Iuvenes quibus id ludicrum est inter gladios, atque infestas frameas salu jaciunt. Exercitatio artem paravit, ars decorem, non in quantum tamen, aut mercedem, quamvis audacis lascivie pretium est voluptas spectantium.* Usque adeo à teneris asvescere multum judicarunt iis rebus, quarum usus in futurum possit esse maximus, qui & in pace & Otio ut idem Tacitus autor est, nè torperet civitas, ultro Bella gerebant quod ingrata hisce genti fuerit quies, & facilius inter ancipitia claruerint; Quam eorum Animositatem posterius eorum admirantes, tantum abest ut à generosa illa Indole desciverint, ut etiam quo magis, magisque

g isque ad humaniorem cultum perducti majorem Virtutis gloriam induerint ut etiam ipsis exteris fatentibus, pro bellicosioribus habeantur.

§. 4. Cujus non leve juvamentum attulere Exercitia eorum, quæ, ut dictum, licet multivaria habuerint, talia tamen, qualia dictus Imp. solennia esse voluit, nunquam celebrarunt. Comprobant hoc inter alia & leges ejus Exercitii, queis absque stare non poterant, ut sibi Imp. persuadebat, nec in officio Nobiles contineri, neque discrimen inter verè Nobiles, & qui Nomine saltem tales, haberi. Adhibitis igitur in consilium primoribus ludos hosce certis legum cancellis circumscripsit, numero duodecim, quibus aliæ accesserunt constitutiones, quas videre est apud d. Ruxner. Goldast. Spangeb. & Limn. d. lib. 6. c. 5. n. 14. & seqq.

THES. III.

Absolutis ita Nominis, & rei definitionibus, sequitur ordine divisio, quam respuere videntur omnem Ludi Equestres. Licet enim, ut supra dictum, etiam dentur pedestres. Consideramus tamen hic illos quatenus in Imperio recepti, scilicet ut equis perficiuntur, non verò quatenus nonnunquam à Principe imperii peragi consuevere. In genere autem Ludos si consideramus alii sunt liciti, alii illiciti.

§. 1. Prioris generis sunt omnes Ingenii acuendi, ac Virtutis causa instituti, quales sunt nostri Equestres Arte solâ Viribusque ingenii ac Corporis, qui peraguntur, quibus accedunt Exercitia jaculatoria & alia id genus certamina in urbibus hoc Tempore civium Nobilium exercendorum gratia instituti solita, ut sunt Turnieren / Ringrennen. Quo & pertinent quinque illi ab Imperatore Justin. L. I. §. I. fin. C. de Aleator. suis temporibus

bus usitati monobolon, contomonobolon, Quintanum
contacem sine fibula ludere Perichiten, & Hippicen. Mo-
nobolon fuit ut explicant Dd. sine conto; contomono-
bolon erat saltus conto suffultus *Dissert. Petr. Gregor.*
Syntag. Jur. lib. 39. num. 3. & seqq. Quintanum contacem
sine fibula, ab inventore Quinto sic dictum, *i. l. Cod. de*
aleat.: est ludere vibratione Quintianâ sine spiculo, ubi
Petr. Gregor. d. l. veterem lectionem adprobans basilin-
dam legit, quando scilicet sorte deligitur unus ex pluri-
bus ut imperet, alii ut obsequantur. Hoc genus lusus a-
pud Pontificios adhuc circa Festum Epiphaniarum ho-
diè celebrari solere testatur Andr. Rauchb. quest. jur. civ.
& Saxonici 25. num. 4. Perichten, id est, exerceri lucta
d. l. 1. De quo cum non satis constet quodnam fuerit
Iudi genus inter interpretes, ignorare id maluimus cum
Petr. Gregor. c. l. num. 7. quàm incerti hesitare. His quin-
que ludis ab Imperatore Justiniano traditis alii similes
virtutis, & Ingenii acuendi gratia ut susciperentur adje-
cti putantur *Rauchb. præall. l.* Quibus accensendos esse
illos, qui hodiè in Aulis Principum Nobilium exercen-
dorum gratia instituuntur hastiludia scilicet quibus ad
hastam vibrandam instruuntur, & vel ad Annuli immis-
sionem vel ad affabrè sculpti hominis formam hastas
inferunt, docet *Petr. Gregor. Syntag. Jur. lib. 48. cap. 16.*
num. 25.

Quæritur hic an ludus Scacchorum inter licitos sit
referendus? Et licet sint, qui negent, inter quos *Petr.*
Gregor. d. l. Heig. part. 2. qu. 10. n. 51. quem adducit *Carpz.*
part. 3. prax. cr. qu. 134. moti quod plus in eo addiscen-
do, & peragendo temporis, cujus impendium pretio-
sissimum Senecæ dicitur, insumatur, quam in nobili a-
liquâ arte addiscenda, aut re magni momenti, illum
tamen

B

tamen

ramen ut & alios, si suis limitibus includamus ut non a-
liter concedatur, quam si moderatè, habità ratione tem-
poris Animi levandi gratia seriùs defatigati, instituatur.
Hoc moderamen adhiberi voluit Seren. Elector. Saxon.
Ordin. Pol. tit. 12. Vom Spiel / &c. Ebener massen ist
auch nicht unbekand/wie mancher durch vielfältiges Spielen und
Doppeln in Abfall seiner Nahrung kommen / &c. & ibi: Bret-
spiel/Karten und dergleichen sollen keinem/so unter achtzehn Jah-
ren ist/verstattet werden.

§. 2. Illiciti omnes putantur, qui non prædicta de
causa instituuntur, sed ex quibus blasphemix, perjurix,
dilapidationes bonorum *L. fin. cap. de Aleator.* Inimici-
tix, jurgia, cædes, & plurima alia nascuntur, ut est lusus
aleæ, Tesserarum, Talorum, taxillorum, cuborum,
scruporum, astregalorum, chartarum, fritilli & alii
modi sexcenti, quibus luditur ad aleam *Polyd. Virgil. d.*
invent. cap. 13.

THES. IV.

Personæ circa Ludos Equestres occupatæ, sunt
in duplici differentia. Aliæ namque sunt instituentes;
Aliæ recipientes. Instituens Persona prima ac prin-
cipalis est Imperator, de quo absque crimine sacri-
legii dubitare fas non est. Ex cujus concessione (2)
Principes Imperii quidam, quatuor potissimum hoc
jure proprio in feudum ipsis datum legitur, ute-
bantur. Ita enim Ruxner. p. 29. Als aber auf dem
Freytag und Samstag die Gäste begehrt abzuscheyden
giengen sie zuvor zu dem Römischen Keyser / und bathten Er-
laubniß / besonders die vier Fürsten / als die Obersten Haupt-
leute / (intelligit Conradum Palatinum, Herman-
num Sævum, Berchtoldum Bavarum, & Conra-
dum

dem Franconem *Limn. d. l. n. 24.* duos tantum ponit, Palatinum Rheni, & Ducem Franconiae) bathen / und begehren darauß an die Römische Kaiserliche Majestät / Das Ihnen solche Turniers - Freyheit möchte gegeben werden / so wollen sie und ihre Nachkommen mit andern Ihren Fürstlichen Lehen und Regalien solch Ampt empfangen &c.

§. 1. Quā concessione clementissima peracta quia Imp. eandem vel etiam majorem in ludis istis, ut alias indubio semper sibi retinuerit potestatem extra omnem ferè dubitationem est positum, *Myns. cent. 6. obs. 99. n. 2.* & *Zanger. de Except. part. 3. c. 1. n. 65.*

Q. An autem præter dictos etiam aliis Principibus hoc jus ab initio sit datum? Quod equidem negant communiter omnes, rationem assignantes hanc, quod omnis Germania tam Temporis in quatuor dictas nationes primum R. A. zu Köln ab Ann. 1512. §. Item sollen die vier Churfürsten / licet postea in sex & tandem in decem Circulos sit distributa. *Reink. de R. S. & E. lib. 1. class. 3. c. 2.* Idem (2) Jus judicendi ludos hocce Præfatis eorum den Turnier - Bögen / oder Königen à nominatis quatuor Principibus competiisse non tamen feudi nomine cum nullibi id reperiat, cum absolutis certaminibus singulis novi fuerint electi. *Ruxner. fol. 26.* Und gab man den vier neu - erwählten Turnier - Bögen den ersten Danck.

Denique & Nobiles in quatuor istis Regionibus, qui immediatè hodiè Imperatori subsunt, & dicuntur, die freye Reichs - Ritterschafft. ludos celebrasse Equestres Anno Christi 1209. 1235. 1487. testatur *Ruxner. fol. 232.* Quo tamen jure, non Regalium, & ex concessione Imperatoris quod non licuit animadvertere, sed

ex Principum permissu sunt usi ut non levem conjecturam facimus moti illis, quæ habet *Limn. l. 6. c. 5. n. 24. & seqq.* Et hæc de priscis Temporibus.

§. 2. Hodiè quibus idem juris competat non incommodè quaritur? Et sane de Imp. ut nunquam hæsitare quis potuerit; Est enim ut dicitur Oceanus omnium Jurium ex quo fluunt, & ad eundem resfluunt omnia *Gilhaus. part. 1. arb. jud. c. 1. n. 1.* Ita multominus hodiernis Temporibus, quibus præscriptionis titulo, cum Annis abhinc ducentis non fuerint habiti, ad Imper. Jus hoc revolutum esse haud absurdè quis opinari possit, nisi in renovatione investituræ successoribus tributum fuerit. Post Imperatorem si nova aliqua constitutione Imperiali fortè opus esset cui magis id juris competeret, quam Electoribus Imperii & secularibus potissimum? Regibus enim æquiparantur *Moller. i. Semestr. c. 40. n. 4. Heig. part. 1. qu. 4. n. 51.* qui Imperii decus & columna, & latera. *A. B. c. ult. & c. 24. §. 1.* palmites Imperiales, & columnæ, quæ sacrum ædificium circumspectæ Prudentiæ Pietate sustentant, & membra corporis sunt Imperatoris *A. B. c. 24.* quin immò quorum Autoritas, Dignitasque *Mit eines Römischen Keyfers Gewalt / und Hoheit daher die Ihre auch fließet vermassen verbunden / daß eine ohne die andere nicht bestehen kan. Bruning. d. var. univers. specieb. th. 19. Lit. A. ex decret. quod Cesar. d. 27. Jul. Anno 1590.*

Recipientes Personæ, sive, quæ Ludorum Equestrium, capaces esse possint, aut iis interesse sunt tantum Nobiles. quorum Originem, & Definitionem examinant multi prolixius inter quos *Limn. lib. 6. c. 1.* cum quo id approbamus Nobilem à nascendo dici, ut stabilis à stando Germanis, Edelmann / Juncker / & vocatur

is, qui Nobilitatem, sive Dignitatem illam habet vel beneficio Principis, vel à Lege per gradus, quibus plebejus erigitur legitimè *Nolden de Nobilit. tb. 7.* Nobilium tantum in honorem Germanorum, quòd strenuè in debellandis Barbaris Imperatorem adjuverint hos ludos inductos esse patet non modò ex *Ruxn. L. sæpius citat. fol. 7.* sed & duodecim illis Legibus, quæ singulæ ita incipiunt: *Alle die Rittermäßige von Adel geböhren und herkommen sind / &c.* Sunt autem Nobiles alii speciali aliquo titulo nobilitatis præfulgentes, Titulares dicti, ut Imperator, Rex, Dux, Princeps, Marchio, Comes &c. *Lim. d. c. 5. n. 43.* Alii Nobiles in specie ita dicti de quibus antea dictum. Omnes autem Nobiles ut regulam constituit *Limn. i. c. 5. 2. 50.* ad ludos admittuntur Equestres, nisi specialiter reprobati inveniuntur.

§. 4. Causæ reprobationis ex Legibus in confesso P. P. latae, sunt petendæ. Quarum

1. Est, si quis Nobilis dicat, agatvè contra Religionem, quam profitetur Christianam, & fidei Articulos, siquidem infamia hæreticis Jure irrogata. *l. 1. C. d. SS. Trinit.* cum quibus conversatio omnis prohibita. *l. 8. §. 4. C. de heret.* quos & recipi, patrocinium illis præbere sub poenâ Infamiæ prohibitum est. Author. credentes *C. d. t. cap. 11. in f. X. d. her.* Quia autem infames ab omni honore, & militia segregandi *l. 8. §. 4. c. d. t. l. 2. c. de dignit. c. pen. d. R. 7. in 6.* & merito ab exercitiis militaribus, qualia sunt ludi Equestres arcebantur, prohibentur.

2. Criminis Majestatis læsæ *Rei. Art. 2.* Quis enim eum imperiali gratia & privilegiis dignum judicaret qui in ipsum committit §. 3. *I. st. de de publ. Jud.* Committitur autem Crimen læsæ Majestatis propriè in ipsum Im-

peratorem, & in hac Materia etiam in Augustam. Est enim pars Corporis immo una Caro *Eph. 5. 31.* immo clare habetur *art. 3.* Nec minus in ipsos Electores *A.B. tit. 24. Carpz. prax. crim. part. 1. qu. 41. n. 57.*

3. Arcentur à ludis injuriam quovis modo inferentes virginibus, & matrimonio honestis *d. art. 3.* Injuriarum enim condemnatus ad palinodiam tenetur & pœnam infamiae sustinet *Moller. constit. Elect. 45. c. 21. 4. part. 4. Carpz. prax. crimin. part. 2. qu. 96. n. 42. seqq. §. 2. J. d. pœn. tem. litigant. l. 1. l. 4. §. ult. ff. d. his qui not. infam.*

4. Corruptores Literarum, perjuri, & infames cogniti *art. 4.*

5. Proditores dominorum, & acie desertores. *art. 5.*

6. Interfectores Uxorum suarum, aut dominorum, sive etiam certaminis præfectorum: *art. 6.*

7. Sacrilegi, Pupillorum, viduarumque oppressores, *art. 7.*

8. Latrones, & depopulatores agrorum, & vinearum. *art. 8.*

9. Autores vectigalium, ac tributorum absque Imperatoris permisso. *art. 9.*

10. Scortatores, Mœchi, Adulteri. *art. 10.*

11. Qui sese indignos faciunt Nobilitate, mercaturam, aut alias quæstuosas Artes exercendo, quæ plebi quidem non indecora, splendori tamen illustrium minus convenientia. *art. 11.*

12. Tandem omnes prohibentur ad ludos aspirare nostros Equestres, qui genere Nobili nati non sunt, nec fidem nobilitatis suæ à quatuor avis facere possunt. *d. art. 12.* ubi pœna transgredientium annexitur, nimirum amissio tituli, & insignium, quam pœnam comitari debet perpetua infamia.

Arti-

Articulos refert *Limn. lib. 6. c. 13. n. 14. in fin.* Qui omnes deduci potuissent legibus, & rationibus quam plurimis, nisi instituti presentis ratio prohibuisset. Illa igitur aliis relinquentes ad modum, & rationem peragendi ludos Equestres sive Torneamenta nos accingimus.

T H E S. V.

In illustrium Exercitiorum penetralia transeuntes formam eorum reperimus eandem propemodum quæ in Comitibus observari consuevit. Occurrunt enim nobis ex legibus supradictis ponderanda.

1. Præparatoria sive actum antecedentia, quæ conuocationem sive indictionem, locum, & tempus involvunt, & præstationem salvi conductus.

2. Actus ipse.

3. Consequentia.

Indictionem quod concernit de personis, quibus Jus indicendi competat, cum illæ in præcedentibus traditæ sint, hic agere denuo supersedemus. Hoc saltem notandum, quod ut in omni citatione, ita & in hac conuocatione publica pro forma requiratur, ut præter citantis, & citati Nomen, locus, Tempusque designetur *L. 59. ff. de iudic. l. 21. §. pen. ff. de arbitr. Gail. 1. observ. 53.* Reprehendimus autem in arbitrio positum esse indicentis quem locum siue Tempus designare velit. Magdeburgi enim teste *Ruxnero fol. 19.* primi ludi Equestres hyberno tempore (quod præ cæteris placuisse animadverti potest indicentibus) mense Jan. in Insula propè Albim das Werder vocata peracta leguntur. Alii Rotenburgi mense Octobr. alii Halæ Saxonum veris tempore celebrati, nimirum prout res cuiusque tulit, & commoditas.

In loco, qui pari commoditatis Jure fuit æstimatus *Limn. lib. 6. c. 5. n. 31.* hospitia cuiuslibet pro Dignitatis, &

con-

conditionis statu commoda assignabantur, & denomina-
batur postea arenæ Locus cum die. Quia autem Impe-
rator ex primâ Institutione ludos illos amicissimos vo-
luit esse conventus, ut quis ab omni vi, & injuriâ quâ-
cunque tutus esse posset, publicâ securitate, sive fide ab-
solutâ (quam aliàs salvum conductum, vel salvogvardiam
vocant *frey sicher Geleit*) opus videbatur Imperatori ad lu-
dos proficiscentibus præsertim cum nemo in loco mi-
nimè tuto vel suspecto comparere sit cogendus *c. 4. §.
mandamus X. ut lit. non const.* Concessit igitur securi-
tatem omnimodam iis, qui ludo inter sunt perindè,
atque ad nundinas proficiscentibus (de quorum privile-
giis *vid. Limn. lib. 7. c. 16. num. 24.*) quâ ab omni incom-
modo, actione, sive ex contractu illa sit, sive ex delicto,
arresto & alia tam aditus, quàm reditus impedimento
liberos illos, & immunes pronuntiavit constituitque ut
præter generalem illam, etiam à cujusque loci domino
specialis impofterum daretur fides. *Ruxner. fol. 177.* Eo-
dem modo, & coronæ olim Athletis in certaminibus
dari solitæ non poterant pignorari *l. 5. c. qua res pign.
dar. nec stipendium armatorum militum l. 4. ff. de Exec.
rei jud.* quinimo nec spes præmiorum in sacris certami-
nibus *d. l. f. c. qua res pign. ibique Gotbosed.* Præterea
etiam leges promulgantur præter superiores in dict. ar-
ticulis duodecim comprehensas.

1. Ne quis comitatu plus justo proficisceretur ad lu-
dos & compareret, quam sextus in equo si Comes; quar-
tus si Baro, tertius si eques, & secundus ex reliqua Nobi-
litate quilibet. Ratio, ne liberalitas indicentis nimium
gravaretur sumtibus, & expensis. Quâ ratione prohi-
bitionis cessante, & ipsa prohibitio cessabit, ut proindè
propriis sumtibus, magnificentius comparere quis licito

to

ro potuerit, prout exempla nonnulla à Ruxner. de eo quod Tiguri Ann. Christi 1165. institutum, relata comprobant.

2. Ut nimius in vestibus luxus cohiberetur (qui omnibus retrò seculis odiosus fuit, & in Imperio nostro Romano-Germanico prohibitus *X. A. Ann. 1500. tit. von überflüßigkeit der Kleider / Reform. Pal. Francofurti de An. 1677. tit. II. § 14.*) leges vestiariæ certæ sunt constitutæ, quibus certus modus est impositus tam nimix vestium superbiæ, quàm ornamentis Equorum nimium splendidis, & indecentibus sc. ut suum cuique quod convenit ordini observaretur, & indigentix quorundam qui genere quidem Nobiles, non tamen opibus florent, consuleretur. Legem de vestibus refert. *Limn. lib. 6. c. 8. n. 101.*

Postremum antequam ad ipsum decertandi actum accedant, necesse est ut Arma, Galeam, quæ Nobilitatis præbent Argumentum gladiumque offerant Torneamentorum præfectis, quibus lustrandi Negotium cum duobus aliis ex singulis Nationibus seniore uno, altero juniore datum fuit. Omnia enim ita formata esse debent, ne cui essent nocumento, aut periculo, ut legitur in *dict. ordin. Torneam: de gladio. Man wil kein Schwerdt zulassen / es sey denn zum meisten dritthalb / oder drey Finger breit vorn an der Spitzen / und an derselben Breite stumpff abgeschliffen / daß er daran nicht schneide oder steche. Item de reliquis: Es dorffte kein Eisen oder Stahl in den Zaum / Zügel / Sattel / oder Streiffleder seyn / das da schneiden / oder stechen könte / oder dessen zugefährlich gebrauchen gewesen wäre. Quia autem fieri poterat, ut præter intentionem decertantium, quis morte occumberet, siquidem Mors omnibus diebus est expectanda inevitabilis, prout Exempla occumbentium in ludis hisce refert plurima.*

C

Limn.

Limn. lib. 6. c. 5. n. 130. Et seq. immo nuperis diebus Exemplum tale in Annales relatam meminimus, DEO sese reconciliare, & peccata expiare, sumto prius Animæ viatico, iusti sunt.

Quibus præcedentibus die assignata omnes in campo certamini destinato comparebant tam Nobiles, quam plebeji iique tam principales, quam minus principales Nobiles, & ignobiles, foeminae, aut Masculi. Hi ut vel decertent vel moderentur decursiones.

Principales Personæ sive decertaturi nomina prius apud Præfectum profiteri necesse habebant. Ita enim ab initio statutum ut apud Ludorum suum Regem, *Seines Landes Turnier = Bogt* / præsentibus ad minimum tribus Heroldis Nomen edat Matriculae inscribendum probetque originem, & familiam quod vel ex quatuor Nobilibus utriusque lateris descenderit secundum *art. 12.* vel quod ad minimum parentes eorum ludis præterito Tempore aliquando interfuerint. Cujus in probatione si deficiebat, pœna in *art. 13.* comprehensa parata manebat. Quar. Annon Imperator ex plenitudine potestatis novum hominem ita nobilitare possit, ut non obstante Ludorum Equestrium lege, antiquissimarum familiarum jure, & privilegiis gaudere possit atque ita ad ludos honeste admitti Equestres? Quod Aff. cum Excell. Dn. Præsidente, Præceptore, hospite, atque fautore magno, Collegio feudali *Disp. Quinta tb. 2.* verbis ex Diplomate, quo Nobilitas confertur, citatis: Haben Jhn in den Stand und Grad des Adels unser und des Heiligen Römischen Reichs Recht / und Edelgebohrnen Wappens und Lehns / Turniers = Genossen / und Rittermäßigen Leute erhebet / darzu gewürdiget / geschöpffet / geadelt / etc. Allermassen und gestalt als ob sie von Ihren vier Ahnen Groß = Vater / und Mutter Geschlechts bey-

Derseits

derſelb recht Edelgebohrne Lehns Turnier-Genoffen und Hül-
termäßige Leute wären.

Est enim Imperator fons omnis dignitatis *L. 3. ff. de
nat. restit.* de cujus principali iudicio disputare non o-
portet, cum sacrilegii instar sit dubitare, An is dignus
sit, quem elegerit Imperator Textus expressus *L. 3. Cod.
de crim. sacril.* Moderatorum officium erat, ne Leges
decertandi quis supergrederetur providere, utque omnia
fierent ordine, & modo decenti. Illi, ex singulis Natio-
nibus eligebantur, die Wärtel / dicti quasi Rectores, & In-
spectores certaminis *Wehner. observ. pract. d. v. p. 267.*
Præter quos & alii quatuor ex Nobilium ordine ad cu-
stodiam finium septorumve ordinati ut funes, depugnandi
Tempore tubis indicato, inciderent, & septa aperi-
rent pugnaturis. His alii fuere adjuncti ut Regibus
Ludorum assisterent in onere, die Gesellschaft Bögt /
de quibus omnibus & aliis, von Stablern Perservanten,
Ehren- und Gesellschaft Knechten fusius refert *Ruxner. f. 36.*
Ex plebejis alii dicebantur Heroldi cujus vocis origi-
nem notat *Limn. lib. 6. c. 5. num. 122.* & erant, qui le-
ges, & statuta ludorum ut in omnium pervenirent no-
titiam publicè recitabant, & alia peragebant. Eo ipso
tamen dum inter Personas Principales referimus & ple-
bejos, non hoc volumus, quasi & illis competat facul-
tas decertandi, sed ut eos, qui certis muneribus erant
præfecti à reliquâ Plebejorum Turba secernamus, quæ
spectatum admittebatur, quemadmodum & foeminae
Nobiles, ut Animos, & vires decertantium excitarent
præmiaque offerrent victoribus, & choreas peractis ludis
conficerent. Quibus tamen etiam ut viris ratione or-
natus positus est modus, im Turnier vertrage / quam

ex Goldast. refert *Limn. d. c. 5. n. 38.* addatur reformatio
Politica de An. 1648. tit. von Adel. de An. 1677. eadem refor-
matione.

THES. VI.

Actus decertationis ipse, quem alius metrica descriptio-
ne comprehendit. *vid. Limn. c. 5. n. 123.* breviter ita se ha-
bet. Conveniebant ad diem constitutum & horam, & post-
quam in Carceribus collocati, divisi, & signum tubis da-
tum esset, funes incisi fuere, & Ludus initium capit, ubi ge-
nerosa pectora fortitudinis strenuissimæ ardore inflam-
mata, ac perpete gloria, tanto conatu pugnarunt, tamque
fortiter, ut dici satis commode non possit, quorum lau-
des fama ipsa, communi totius orbis suffragio tabulis æ-
ternitatis inscripsit: sive enim clavarum certamen, quod
primum, consideramus sive gladiatorum illud, sive hasti-
ludium examinemus, nil nisi heroas mentes fortissimas
simul ac majorum sanguine fervidas deprehendere lice-
bat: quibus testatum orbi facere laborarunt, quid ali-
quando ab illis patria, si ad bella deveniendum esset, ex-
spectare possit, scil. ut eventus docuit, neminem germa-
nos impune bello invasurum esse, durarunt isti conflictus
ad sesqui horam, vel duas donec tubis denuo resonanti-
bus, funibusque incisis, certamini cuique finis imponere-
tur. Fuere enim ut notum est, varia nobilium Exercitia,
de quibus Lectorem remittit, *Limn. d. l. n. 124.* ad partem
secundam des. *Heldenbuchs.*

THES. VII.

Consequentia nunc eorundem ludorum, ut subjun-
gamus necesse est, quæ ut innuimus in præmiis, & aliis re-
creationibus consistebant. Illa enim sunt incitamenta, &
fomenta virtutis non levia, quibus demtis illa langvescat
oportet. Ita namque vivitur more morum si non opti-
mo certè vulgato:

Ipsæ

Ipsè decor recti, facti si præmia desint

Non movet, & gratis panitet esse probum.

Quod probè perfectum habens Imperator, hoc cum ludorum genus in germaniam introduceret, varium illi, qui generosâ Mente peracto in arenâ feliciter negotio, tribui voluit honorem, & præmio honorari sat amplo. Non minorem enim duello dari voluit honorem, quàm Romani curru triumphali inductis exhibere soliti eò quod hoc certamen propria, triumphus sæpè alienâ virtute paretur. *Job. Magn. Hist. Gothor. Sueton. c. 28.* qui igitur in stadio victor evadebat, is domum ducebatur cum Tubicinibus, quod apud græcos summo honoris loco æstimatum fuit, *Alciat. de certam singul. cap. 45.* vario cantu, & alio gaudii genere, ex imperiali statuto. Solenni præterea ejusdem diei vespera convivio excipiebantur, & qui reliquis palmam fortitudinis præripuere, à foeminis gratiarû, actiones cum ingenti laudum præconio audiebant, donis, seu brabeis remunerati splendidis, quibus peractis choreas ducebant honestas, & saltationes, quibus finiebantur recreationes istæ laudatæ. Convivium quidem licet fuerit magnificentum admodum, summâ tamen Virtute, sive frugalitate id temperatum fuisse patet ex saluberrimæ constitutionis verbis: *Das kein Turnier, Gensß zu halben/oder gansen austrincken solle/ noch seinen Dienern oder Knechten solches zuthun wissentlich gestatten. Goldast. in Reichshandlungen fol. 28.* incognitum enim Imperatori esse non potuit, quantum sit ebrietatis vitium, quod Mater omnis mali & morbi, quod ex rege servum, ex sene puerum, ex sano insanum faciat *Carpzov. part. 3. prax. Crim. quest. 146. num. 18.* quæ omnia à nobilibus abesse voluit longissimè. Noverat etiam, quid germanis exprobratum fuerit jam olim de probationibus diurnis, nocturnisque, quod germanis objici solitum

Tacit. de Mor. germ. n. 7. p. 617. ut non frustra etiam posterioribus seculis immoderata illa bibendi consuetudo sub poena pecuniaria primum *N. A. d. An. 1500.* & corporali sit prohibita *Coloniae An. 1512.* quibus accedit ordinatio Politica de *An. 1530. 1548. 1577.* item aliae subinde constitutiones in Imperio nostro saluberrimae *Wehn. observ. pract. verb. zu trincken p. 724.* De choreis hic non incommode quaer. An rectè in illis adhiberi sint solitae? & licet odiosae illae fuerint omni Tempore nonnullis & atro calculo notatae: Rectè tamen decenti loco & Tempore, quae usurpantur, quin sint licitae convivales scilicet, quales nostrae ut & aliae honestae nulli dubitamus. Sunt enim morum formatrices, recreationes, & saluberrimi corporum motus, qui juventuti maxime svadendi, hinc *divus Lutherus Postill. Eccl. Tom. 2. post Epiph. Meisn. part. 1. Philosoph. Sobr. sect. 2. cap. 4. quest. 2.* Choreas, ac saltationes per se inhonestas non esse, sed potius rem adia phoram in sacris nec praecipit, nec prohibitam, quare nec simpliciter improbandas, sed ex fine, ac intentione cujusque aestimandas esse *Carpzov. d. l. num. 8.* quo explicito, sequitur & nostras in ludis Equestribus recreationis erga institutas honestissimas fuisse, & licitas de quibus ita *Rux. fol. 29.* Demnach that ein ieder Fürst und Herr einen Tanz in guter Ordnung mit den Frauen oder Jungfrauen die ihm einen Danck gegeben hatte / und ward der Abend also mit Rüchten und in Freuden zugebracht. Dona autem, & munera, quae distribuebantur in dicto convivio erant varia, quorum quinque enumerat *Limn. lib. 6. cap. 5. n. 127.*

1. Der Danck so den Turnier = Bögen gegeben.
2. Der Eltesten Danck.
3. Der Stücher Danck / das ist derer so in hohen Zeugen mit Stechen das beste gethan.

4. Der

4. Der Zier-Danck/ welcher denen gegeben / welche aus dem
vier Landen am besten gerüstet kommen.

5. Der Danck so denen gegeben / welche den Turnier am wei-
testen besucht / &c.

Præter illa etiam erant alia, gladius deauratus, Corona
gemma ornata, catena Aurea, hæc omnia & similia cer-
taminis præmia fuere, quæ studium promeruit, Labos obti-
nuit, ac victoria reportavit, quibus onusti antequam do-
mam pergerent, literas navatæ industriæ, den Turnier-
Brieff / exceptis Regibus, & Principibus, à Torneamento-
rum præfectis petere, Nomenq; suum in catalogum, refer-
ri necesse habebant cum salvi conductus impetratione, qua
recedebat quisq; securus, ac latus. Ex quibus omnibus fi-
nis ludorum Equestrium perspicui potest facile partim ut
Nobiles exercerentur in armis, quibus cives non tantum
belli, sed pacis Tempore instructos esse convenit, quod
studiosè præ cæteris observasse Romanos ex Lipsio & Jo-
sepho testatur *Limn. lib. 6. c. 5. n. 129.* partim etiam ut Ty-
rannidem, & superbiam extirparent. Alias causas vide
apud dictum Limn. illis enim in recensendis longiores
ut simus in præsentia non fert Animus, qui ad finem
properamus, discussa prius quæst.

An rectè sint introducti Iudi Equestres, & an hodiè
sint sublatis? Prius Aff. Sunt enim in Jure nostro Civili, in
quo nihil inhonesti præcipitur, ad probati *arg. l. 2. §. 1. ff. de
aleat. l. 1. c. eod.* nihil enim commercii cum eruentis spe-
ctaculis, & monomachiis vetitis habent, sancitum siquidem
ab Imperatore ne in Iudis hisce quisquam equo mordaci
calcitroso, sternacique aut Armis, quæ lædere possent, acu-
tis ut ex Armorum lustratione, quæ in illis usurpari solita,
ut supra indicatum, observare licet. Non obstat, quod sæpè
cades in illis patrentur. Fiunt enim illæ ex accidenti, & casu

MAIORI DEO GLORIA

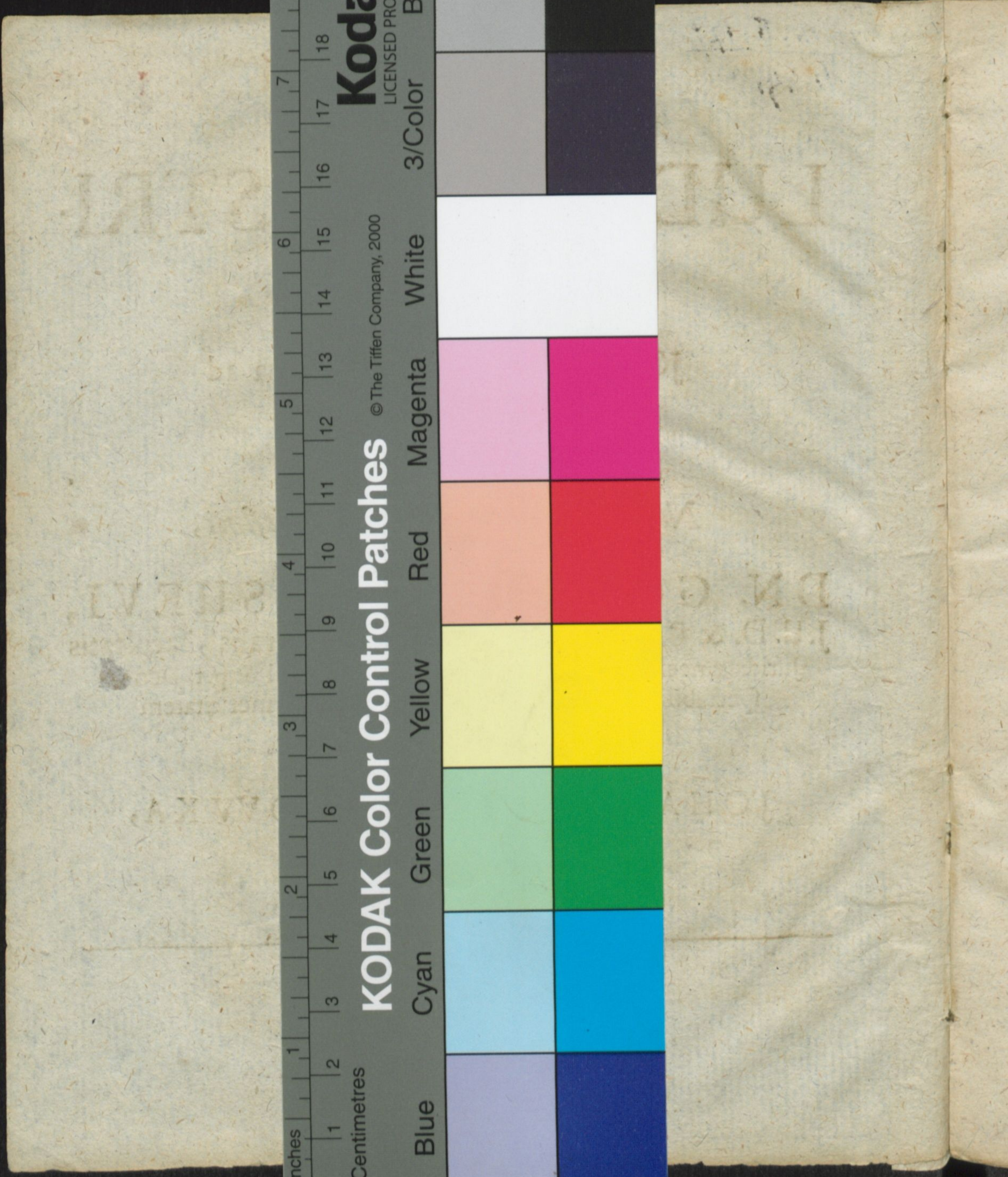
OK
TH
468a

su præter intentionem decertantium quod ipsis non im-
putandum, nisi quis eadem ratione ferramenta, quod no-
cere quis illis possit, aut arborem, festimve, tollendam es-
se absurdè statuere velit, aut venationem, ex quâ quando-
que Mors, sequitur, ut & pugillatum. Quibus obtentis con-
cidit Pontificia sanctio, & ejus ratio, qua motus, ut speciali-
ter torneamenta interdiceret, aded ut si quis in iis sit occi-
sus, Ecclesiastica carere debeat sepultura. c. 1. X. de Tor-
nea: nisi fortuito casu obierit, cum non Animo ludendi,
sed percipiendi credita venisset. c. 2. X. eod. Illa enim cru-
delitatem potius quàm humanitatem sapere probat Jo-
hannes Pontifex XXII. c. un. Extrav. eod. excommunica-
tionem revocans, illosque vi hujus occasione sententias in-
currerent, absolvens. Idque non immerito cum non quæ-
stus, & lucri gratia instituantur, qui proindè ut in alea vi-
tium inferrent. *l. 1. vers. qui Artis ludicræ l. 2. §. f. ff. de his
qui not. infam. l. 1. de postul. sed fortitudinis Nov. 69. pr.
& ibi Gothofr.* merito ergo licitos illos pronunciamus.

Ad posterius propositæ quæstionis membrum respon-
demus negando. Licet enim intra centum & plures Annos
non fuerint in usu & observantia, ob causas non omnibus
æq; cognitatas *Limn. d. c. 5. n. 136.* illos tamen non sublato pe-
nitus esse, sed in usum revocandos svadent quamplurimæ
illorū utilitates ut & monuit rectè Princeps Imperii Rein-
hardus Comes à Solms. Teste *Limn. d. l. verbis hisce: Das
sie wiederum dergleichen etwas anrichten / und ordnen / damit der
Adel wieder in Tugend und Adelige Werke gedrungen und ge-
bracht werde.* Plura de hac illustri Materia videre qui de-
siderat, is adeat sæpius citatos Autores *Limn. Ruxn. & a-
lios.* Nobis hæc ipsa sufficiunt, qui portum re-
spicientes, dicimus

SOLI DEO GLORIAM.

1077
RC

Kodak
LICENSED PRODUCT

© The Tiffen Company, 2000

KODAK Color Control Patches

Inches

Centimetres

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black